

Sprječavanje pranja novca – upitnik za utvrđivanje politički izložene osobe

Božo Prelević, dipl. iur.

Računovođe, revizori i drugi obveznici primjene Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, između ostalog, moraju utvrditi jesu li njihove stranke politički izložene osobe. Zadnjim zakonskim izmjenama iz 2022. godine djelomično je izmijenjena odredba o politički izloženim osobama pa je slijedom toga bilo potrebno ažurirati i upitnik za utvrđivanje je li stranka obveznika primjene zakona politički izložena osoba. Autor u članku daje prikaz izmijenjenih zakonskih odredbi o politički izloženim osobama sa primjerom upitnika.

1. Uvod

Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma¹ (u nastavku teksta: Zakon) određen je pojam politički izložene osobe. Također, Zakonom su određeni postupci koje obveznici primjene Zakona, uključujući i pripadnike profesionalnih djelatnosti (odvjetnik, odvjetničko društvo, javni bilježnik, revizorsko društvo, samostalni revizor, društvo za porezno savjetništvo, porezni savjetnik, vanjski računovođa koji je fizička ili pravna osobe koja obavlja računovodstvene usluge) moraju provesti kako bi utvrdili je li njihova stranka politički izložena osoba. Potvrđivanjem da je neka stranka politički izložena osoba obveznik primjene Zakona mora poduzeti odgovarajuće mjere.

Način utvrđivanja je li neka osoba politički izložena osoba ili ne može biti različit. To je moguće utvrditi uvidom u liste politički izloženih osoba koje se vode pri određenim institucijama, u pravilu uz plaćanje određene naknade, ali i pomoću odgovarajućih upitnika. Zadnjim izmjenama Zakona iz 2022. godine djelomično je izmijenjena odredba čl. 46. Zakona o politički izloženim osobama

2. Politički izložene osobe

ističemo...

Izmijenjenom odredbom čl. 46. st. 1. Zakona određeno je kako je obveznik iz čl. 9. Zakona dužan prilikom uspostavljanja poslovnoga odnosa, za vrijeme trajanja poslovnog odnosa ili obavljanja transakcija iz čl. 16. st. 1. t. 2.-4. i st. 2. Zakona, osim propisanih mjera dubinske analize iz čl. 15. st. 1. Zakona, uspostaviti odgovarajući sustav upravljanja rizikom, uključujući i postupke koji se temelje na procjeni rizika za utvrđivanje je li stranka ili stvarni vlasnik stranke politički izložena osoba.

Jedan od takvih postupaka jest i ispunjavanje odgovarajućeg upitnika od strane stranke prilikom sklapanja poslovnog odnosa². U okviru provedbe mjera stalnog praćenja poslovnog odnosa obveznik primjene zakonskih mjera iz čl. 9. Zakona dužan je pratiti poslovne aktivnosti stranke primjenjujući, između ostalog, mjeru redovitog provjeravanja i ažuriranja prikupljene dokumentacije i podataka o stranci, stvarnome vlasniku stranke i profilu rizičnosti stranke te provjeravati podatke je li stranka ili stvarni vlasnik stranke postao ili prestao biti politički izložena osoba³.

¹ Nar. nov., br. 108/17, 39/19.i 151/22.

² Vidjeti pod 2.5.

³ Čl. 37. st. 2. t. 4, Zakona.

2.1. Pojam politički izložene osobe

ističemo...

Politički izložena osoba je svaka fizička osoba koja djeluje, ili je u proteklih najmanje 12 mjeseci djelovala na istaknutoj javnoj dužnosti u državi članici, ili trećoj državi, uključujući i članove njezine uže obitelji i osobe za koje je poznato da su bliski suradnici politički izložene osobe⁴.

Sukladno izmijenjenoj odredbi čl. 46. st. 3. Zakona, fizičke osobe koje djeluju ili su djelovale na istaknutoj javnoj dužnosti su:

- predsjednici država, predsjednici vlada, ministri i njihovi zamjenici odnosno državni tajnici te pomoćnici ministara;
- izabrani članovi zakonodavnih tijela;
- članovi upravnih tijela političkih stranaka;
- suci vrhovnih, ili ustavnih sudova ili drugi visoki pravosudni dužnosnici protiv čijih odluka, osim u iznimnim slučajevima, nije moguće koristiti pravne lijekove;
- suci revizorskih sudova;
- članovi savjeta središnjih banaka;
- veleposlanici, otpravnici poslova i visoki časnici oružanih snaga;
- članovi upravnih i nadzornih odbora trgovačkih društava koja su u vlasništvu ili većinskom vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave;
- direktori, zamjenici direktora, članovi odbora i osobe koje obavljaju jednakovrijedne funkcije u međunarodnoj organizaciji;
- općinski načelnici, gradonačelnici, župani i njihovi zamjenici izabrani na temelju zakona kojim se uređuju lokalni izbori u Republici Hrvatskoj.

2.2. Članovi obitelji politički izloženih osoba

Za potrebe provedbe mjera pojačane dubinske analize sukladno odredbama Zakona, članovima obitelji politički izložene osobe iz navedene odredbe čl. 46. st. 3. Zakona smatraju se:

- bračni drug, ili osoba s kojom je politički izložena osoba u izvanbračnoj zajednici te osoba s kojom je politički izložena osoba u životnom partnerstvu, ili osoba s kojom je politički izložena osoba u neformalnom životnom partnerstvu;
- djeca i njihovi bračni drugovi, ili osobe s kojima su djeca politički izložene osobe u izvanbračnoj zajednici te osobe s kojima su djeca politički izložene osobe u životnom partnerstvu, ili osobe s kojima su djeca politički izložene osobe u neformalnom životnom partnerstvu;
- roditelji politički izložene osobe.

2.3. Bliski suradnik politički izložene osobe

S druge strane, bliski suradnik politički izložene osobe iz navedene odredbe čl. 46. st. 3. Zakona jest svaka fizička osoba:

- za koju je poznato da ima zajedničko stvarno vlasništvo nad pravnom osobom, ili pravnim uređenjem, ili bilo koje druge bliske poslovne odnose s politički izloženom osobom, ili;

- koja je jedini stvarni vlasnik pravne osobe, ili pravnoga uređenja za koje je poznato da su osnovani za dobrobit politički izložene osobe.

2.4. Popis istaknutih javnih dužnosti u RH

Ažurirani popis istaknutih javnih dužnosti iz čl. 46. st. 3. Zakona Ured za sprječavanje pranja novca (u nastavku teksta: Ured) objavljuje na svojim mrežnim stranicama⁵. Međunarodna organizacija akreditirana u RH dužna je objaviti i ažurirati popis istaknutih javnih funkcija u toj međunarodnoj organizaciji (direktori, zamjenici direktora, članovi odbora i osobe koje obavljaju jednakovrijedne funkcije u međunarodnoj organizaciji). Ured o popisu istaknutih javnih dužnosti pisanim putem obavještava Europsku komisiju.

2.5. Postupak utvrđivanja političke izloženosti stranke pomoću upitnika

Kako smo naveli⁶, jedan od načina provjere je li stranka s kojom stupamo u poslovni odnos politički izložena osoba, jest i prezentiranje stranci odgovarajućeg upitnika, primjer kojeg dajemo u nastavku.

Primjer – Upitnik za politički izložene osobe

ABEBE računovodstveni ured
Zagreb, Promlinska 99

UPITNIK ZA POLITIČKI IZLOŽENE OSOBE

Prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa, za vrijeme trajanja poslovnog odnosa ili obavljanja transakcija iz čl. 16. st. 1. t. 2.-4. i st. 2. Zakona, obveznik iz čl. 9. Zakona je sukladno čl. 46. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (u nastavku teksta: Zakon), osim propisanih mjera dubinske analize iz čl. 15. st. 1. Zakona, uspostaviti odgovarajući sustav upravljanja rizikom, uključujući i postupke koji se temelje na procjeni rizika za utvrđivanje je li stranka ili stvarni vlasnik stranke politički izložena osoba.

Članovi uže obitelji jesu: bračni ili izvanbračni drug, roditelji, te djeca i njihovi bračni ili izvanbračni drugovi.

Bliski suradnik jest svaka fizička osoba: o za koju je poznato da ima zajedničko stvarno vlasništvo nad pravnom osobom ili pravnim uređenjem ili bilo koje druge bliske poslovne odnose s politički izloženom osobom o koja je jedini stvarni vlasnik pravne osobe ili pravnog uređenja za koje je poznato da su osnovani za dobrobit politički izložene osobe.

U svezi provedbe zakonskih mjera molimo Vas da odgovorite na slijedeća pitanja:

1. Djelujete li u državi vašega stalnog prebivališta/ uobičajenog boravišta na istaknutoj javnoj dužnosti (predsjednik države ili vlade, ministar, zamjenik ili pomoćnik ministra)?	DA	NE
2. Jeste li izabrani član zakonodavnog tijela?	DA	NE
3. Jeste li ste član upravnih tijela političkih stranaka?	DA	NE
4. Jeste li član vrhovnog, ustavnog ili drugog visokog suda protiv čije presude, osim u iznimnim slučajevima, nije moguće koristiti pravne lijekove?	DA	NE

⁵ Čl. 46.a st. 1. Zakona.

⁶ Vrijedi pod 2.

⁴ Čl. 46. st. 2. Zakona.

